

nione jej duchem; przez pryzmat w. winni oni widzieć Boga, nie kierując się subiektywnymi odczuciami ani wewn. pociechami duchowymi lub oschłościami na modlitwie; wzrost ducha w. przejawia się w różny sposób w zależności od stanu życia w Kościele (chrześcijanie żyjący w świecie, osoby konsekrowane lub duchowne); na etapie doskonałych → kontemplacja jest prostym oglądem prawdy objawionej w świetle w. i z pomocą Bożej łaski; przez miłość prowadzi ona do głęboko osobowego doświadczenia Boga, a w doświadczeniu mist. dokonuje się nagle, świadome i bezpośrednie Jego doznanie; mimo że w. z istoty swej jest czymś wewn., to i zewn. jej przejawy mają określone znaczenie, gdyż są wyrazem wewnętrznych odczuć duszy; akty kultu publ. (udział w procesjach, znak krzyża) są hołdem składanym Bogu i przyzwyczajają chrześcijan do jawnego wyznawania w. oraz życia zgodnego z nią; z pomocą Bożej łaski i osobistego wysiłku można też osiągnąć umiejętność patrzenia na wszystko w świetle prawd objawionych, a więc w duchu w.; dzięki jej rozwojowi człowiek osiąga głębszą świadomość, że wszystko od Boga pochodzi i do Niego zmierza.

K. Rahner, H. Vorgrimler, KThW 533-540; K. Rahner, *O możliwości w. dzisiaj*, Kr 1965, 1983; A. Marchetti, *Compendio di teologia spirituale*, Tn 1966 (*Zarys teologii życia duchowego*, Kr 1996, II 114-119); S. Clark, *Growing in Faith*, Ann Arbor 1972 (*Wzrastanie w w.*, Kr 1994); H.U. von Balthasar, *In der Fülle des Glaubens*, Bas 1980, Fr 1989 (*W pełni w.*, Kr 1991); J. Imbach, *Glaube aus Erfahrung*, Lz 1981 (*W. z doświadczenia*, Wwa 1988); A.J. Nowak, *Człowiek w. nadziei, miłości*, Ka 1988; W. Pawluczuk, *W. a życie codzienne*, Kr 1990; F. König, *Jetzt: die Wahrheit leben*, Fr 1991 (*Życie w. dzisiaj*, Lb 1992); W. w postawie ludzkiej, RWTK 77, Lb 1991; J. Sudbrack, *Mystik*, St 1992 (*Mistyka*, Kr 1996, 75-78); T. Dajczek, *Rozważania o w. Z zagadnień teologii duchowości*, Cz 1994, 2012; A. Słomkowski, *Teologia życia duchowego*, Zb 2000, 128-129; W. Słomka, LDK 913-914; Bartnik D II 559-568; K. Gózdź, *Teologia człowieka*, Lb 2006, 79-104; J. Szymański, *Zadania wierzących odczytane w liście apostołskim „Porta fidei”*, AK 159(2012) 422-431; J. Misiurek, *W. i sakramenty w życiu duchowym*, Cz 2013.

Jerzy Misiurek

WIARA i ŚWIATŁO → Foi et Lumiere.

WIARA i USTRÓJ, Faith and Order, nurt → ekumenizmu (III) dążący do wspólnych uzgodnień między Kościołami w zakresie doktryny i życia chrześc., 1948 połączony z → Praktycznym Chrześcijaństwem; stworzył → Ekumeniczną Radę Kościołów (ERK); należy do gł. nurtów współczesnego → ruchu ekumenicznego.

Do jego prekursorów należeli m.in. bp Ch.H. → Brent i R.H. → Gardiner; dzięki ich staraniom odbyły się → Lozańska Światowa Konferencja Wiary i Ustroju i → Edynburska Światowa Konferencja Wiary i Ustroju; 1948 od → Amsterdamskiego Zgromadzenia Ogólnego Ekumenicznej Rady Kościołów W. i U. otrzymała częściową autonomię jako komisja ERK; w jej ramach zorganizowała → Lundzką Światową Konferencję Wiary i Ustroju, → Montrealską Światową Konferencję Wiary i Ustroju oraz świat. konferencję w Santiago de Compostela (1993).

Wśród ważniejszych dokumentów teol. opracowanych przez W. i U. wliczane są *Baptism, Eucharist and Ministry* (G 1982), *Baptism, Eucharist and Ministry, 1982-1990. Report on the Process and Responses* (G 1990), *Church and World. The Unity of the Church and the Renewal of Human Community* (G 1990) i *Confessing the One Faith. An Ecumenical Explication of the Apostolic Faith As It Is Confessed in the Nicene-Constantinopolitan Creed* (G 1991). Obecnie prace komisji koncentrują się gł. na eklezjologii w aspekcie trynitarnym i wspólnotowym (*koinonia*), refleksji nad *Credo* i niektórymi tematami poruszonymi w BEM (zwl. chrześcijańska praktyka liturg. i urząd biskupa), a także rozwoju hermeneutyki ekum. oraz liturg. kultu chrześc.; sekretariat komisji corocznie przygotowuje materiały na → Tydzień Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan.

T. Tatlow, GÖB II 1-51; *A Documentary History of the Faith and Order Movement, 1927-1963*, St. Louis 1963; K.Ch. Epting, ÖKL 479-488; S. Nagy, *Kościół na drogach jedności*, Wr 1985, 45-49; H. Döring, HdÖk II 15-52; G. Gassmann, DEM 461-463; *Documentary History of Faith and Order, 1963-1993*, G 1993; *Towards*

Koinonia in Faith, Life and Witness. Message, Section Reports, Discussion Paper, G 1993; K. Blaser, A. Geense, *Encyclopédie du protestantisme*, P 1995, 603-604; K. Karski, KChJ 291-293; P. Neuner, *Ökumenische Theologie*, Da 1997, 30-34; J. Bosch Navarro, *Diccionario de ecumenismo*, Navarra 1998 (*Ekumenizm. Mały słownik*, Wwa 2007, 339-341); G. Wainwright, RGG I (1998¹) 1392-1395; P.A. Crow, ECh II 274-281; P. Jaskóła, *Zagadnienia ekumeniczne*, Op 2001, 2004², 19-20; tenże, LTF 369; K. Karski, RelEncIX 401-402; H. Döring, LThKIV (2006) 693; K. Karski, *Od Edynburga do Porto Alegre*, Wwa 2007, 45-47.

Stanisław Józef Koza

„WIARA i OJCZYŻNA”, dwutygodnik wydawany od 1887 w Chicago, a 1899-1934 pod nazwą „Naród Polski”. Redaktorami byli: J. → Radziejewski, ks. I. Domagalski, A. Szwajkart oraz I. → Machnikowski; pismo powstało (z „Kropidłem”) jako organ Spółki Wydawnictwa Pol. w Chicago; na jego łamach zajmowano się problematyką duszpast., omawiano zagadnienia teol. oraz aktualne problemy Polonii.

W. Kruszk, *Historia Polska w Ameryce*, Miw 1905, V 19-20; Zieliński 147; PCzRS 775.

Paweł Komar

„WIARA i ŻYCIE”, miesięcznik wydawany 1921-39 (1921-24 i 1939 jako 2-tygodnik) w Krakowie przez → Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, poświęcony apologet. zagadnieniom. Miał podtytuły: od 1927 Miesięcznik religijno-etyczny dla inteligencji, od 1937 Miesięcznik poświęcony sprawom religijno-społecznym i apologetycznym, od 1938 Miesięcznik w obronie religii i kultury chrześcijańskiej; początkowo ukazywał się jako dodatek do → „Sodalis Marianus”; 1924 stał się samodzielnym czasopismem; redaktorami byli: J. → Rostworowski, S. → Bednarski, E. → Kosibowicz i S. → Wawryn; na łamach W. i Z. poruszana była problematyka obrony religii kat. i Kościoła, życia wewn., ascetyki i mistyki, dogmatów wiary, moralności oraz społ.; nakład pisma 1923 wynosił 1800 egz., od 1928 malał, po 1937 wzrósł.

BKCzR 346-47; Grzebień 730.

Tadeusz Madala

„WIARUS”, tygodnik kat.-społ., wydawany 1886-1919 w Winonie (stan Minnesota), 1893-95 jako „Katolik”.

Jego fundatorem był R.J. → Byzewski, a redaktorami H. Derdowski (1886-1902) i J. Derdowska (1902-19); jako pismo konserwatywne skierowane gł. do imigrantów pol., zwł. Kaszubów i Poznaniaków, miało za zadanie propagowanie religii kat., zachowywanie polskiej tradycji rel. i patriotycznej oraz krytykę prasy liberalnej i socjalist.; informowano w nim o działalności seminarium pol. w Detroit, kierowanego przez J. → Dąbrowskiego; zamieszczano m.in. listy studentów, wykaz księży i placówek duszpast., życiorysy wychowawców, a także nazwiska ofiarodawców; dużo miejsca poświęcano roli parafii pol. w życiu imigrantów; informowano o życiu Polonii i podejmowano zagadnienia polit., związane z dążeniem do niepodległości Polski; W. był organem Zjednoczenia Polskiego Rzym.kat., zamieszczał informacje na temat jego działalności; 1886-89 na swych łamach popierał Związek Narodowy Pol., a po 1890 podjął krytykę jego działalności.

H. Nagiel, *Dziennikarstwo polskie w Ameryce i jego 30-letnie dzieje*, Ch 1894, 80-83; Zieliński 147; R. Nir, *Historia Polonii – Hieronim Derdowski*, Gwiazda Polarna 79(1987) z. 6; *The Polish American Encyclopedia*, Jefferson 2011, 539.

Roman Nir

WIARYGODNOŚĆ, wydanie sądu o danym zjawisku, związane z przeświadczeniem (→ wiara) o jego prawdziwości (→ prawda), zaistniałe na podstawie kryt. oceny źródeł → poznania.

1. W *filozofii* – jest właściwością przypisywaną pewnym przedmiotom mającym charakter źródła lub podmiotom odpowiedzialnym za przekaz informacji; wynika z wszechstronności analiz, kompletności zebranych materiałów i argumentów, kompetencji osób oraz odpowiednich kwalifikacji mor.; służy jej bezpośredni dostęp do badanych faktów, ich stałość lub powtarzalność, a potwierdza korelacja świadectw pocho-